

**2010
2017**

***PLAN ODNOWY
MIEJSCOWOŚCI
SKARSZYN***

fot. Marcin Mazurkiewicz

SPIS TREŚCI

Spis treści.....	1
WSTĘP	3
STRUKTURA DOKUMENTU	3
1. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI.....	4
1.1. Położenie miejscowości.....	4
1.2. Przynależność administracyjna	6
1.3. Powierzchnia.....	7
1.4. Liczba ludności	8
1.5. Historia miejscowości.....	11
1.6. Struktura przestrzenna miejscowości.....	14
2. INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ODNOWIE MIEJSCOWOŚCI	16
2.1. Zasoby przyrodnicze	16
2.2. Dziedzictwo kulturowe	18
2.3. Obiekty i tereny.....	21
2.4. Infrastruktura społeczna.....	22
2.5. Infrastruktura techniczna	23
2.6. Gospodarka i rolnictwo.....	27
2.7. Kapitał społeczny i ludzki	29
3. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIEJSCOWOŚCI.....	31
3.1 Analiza SWOT.....	31
3.2 Ocena życia Szczytkowicach przez mieszkańców miejscowości.....	34
4. PLANOWANE KIERUNKI ROZWOJU	36
4.1 Wizja miejscowości.....	36
4.2 Cele i działania.....	37
4.3 Ocena inwestycji pod kątem potrzeby ich realizacji.....	40
5. INWESTYCJE W MIEJSCOWOŚCI SKARSZYN	42
5.1 Planowane inwestycje	42
6. SYSTEM WDRAŻANIA, MONITOROWANIA, OCENY ORAZ KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ	44
6.1 System wdrażania	44
	1

6.2 Sposoby monitorowania i oceny planu.....	45
6.3 Metody oceny planu	45
6.4 Sposoby komunikacji planu odnowy miejscowości.....	46
6.5 Sposób aktualizacji Planu Odnowy Miejscowości	47
SPIS TABEL, ZDJĘĆ, MAP	48

WSTĘP

Procesy zarządzania zajmują znaczące miejsce w rozwoju lokalnym i regionalnym oraz w funkcjonowaniu instytucji i organizacji samorządowych, bowiem są one skutecznym warunkiem działania władz samorządowych, funkcjonujących w różnych dziedzinach i różnej skali. Sam proces zarządzania powinien zwiększać zdolności do rozpoznawania szans oraz zagrożeń i adaptowania się samorządów do coraz bardziej konkurencyjnych warunków działania.

Podstawowym elementem strategicznego planowania rozwoju samorządów są opracowania planistyczne, które pozwalają w sposób metodologiczny określić obecną sytuację podmiotu, uwypuklić obszary problemowe i przygotować odpowiednie działania zaradcze.

Ma to o tyle istotne znaczenie, że w dobie szerokiego dostępu do funduszy pomocowych Unii Europejskiej tylko samorzady, które potrafią ocenić swoje zasoby i problemy oraz planować precyzyjnie swój rozwój mają szanse na otrzymanie odpowiedniego wsparcia.

Planowanie rozwoju na szczeblu sołectw zasługuje, zatem na szczególną uwagę, ponieważ uwzględnia potrzeby, jakie posiada zbiorowość mniejsza niż ludność gminy czy też powiatu. Ponadto, planowanie, w którym zastosowano techniki badawcze, aby poznać opinie mieszkańców i ich oczekiwania względem rozwoju swojego sołectwa jest wyrazem dbałości samorządu lokalnego o własnych mieszkańców.

Obszary opisywane w niniejszym dokumencie zasługują na szczególną uwagę, ponieważ są zlokalizowane na terenach wiejskich. Tereny te borykają się z specyficznymi problemami natury ekonomicznej, społecznej i środowiskowej.

STRUKTURA DOKUMENTU

Plan Odnowy Miejscowości Skarszyn - GMINA TRZEBNICA - POWIAT TRZEBNICKI - WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE na lata 2010 - 2017, zwany w dalszej części niniejszego opracowania **Planem** został utworzony w celu przeanalizowania sytuacji występujących w opisywanym obszarze, wskazania płaszczyzn problemowych a także możliwości rozwojowych opisywanego obszaru, m.in. przy udziale funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

Niniejsze opracowanie jest dokumentem komplementarnym z innymi dokumentami planistycznymi sporządzonymi przez samorząd terytorialny Ziemi Trzebnickiej. W swojej treści wykorzystuje dokumenty źródłowe w postaci opracowań planistycznych: Gminy Trzebnica, Powiatu Trzebnickiego oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego. Ponadto dla prawidłowej analizy obszarów, które opisuje Plan wykorzystuje się wielokrotnie dane statystyczne pochodzące z wiarygodnych źródeł tj. dane urzędów statystycznych, dane statystyczne instytucji rynku pracy (PUP, WUP) oraz dane statystyczne opracowane przez instytucje samorządowe z analizowanego terenu oraz GUS.

Z uwagi na poruszenie w niniejszym dokumencie zagadnień związanych z wykorzystaniem środków pomocowych UE, wielokrotnie posiłekowano się opracowaniami z tego zakresu tj. m.in. opisami różnych programów operacyjnych przewidzianych do realizacji na terenie Polski w latach 2007-2015, wytycznymi do tych programów itp.

Plan Odnowy Miejscowości obejmuje sołectwo położone w Województwie Dolnośląskim, Powiecie Trzebnickim, Gminie Trzebnica, a mianowicie miejscowość Skarszyn.

Na potrzeby tego dokumentu przyjmuje się cenzus czasowy 2010-2017 w jakim będą realizowane określone przez Plan zadania. Dokument został sporządzony w maju 2010 roku.

1. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI

1.1. POŁOŻENIE MIEJSCOWOŚCI

Sołectwo Skarszyn jest miejscowością położoną w Gminie Trzebnica, w Powiecie Trzebnickim w województwie dolnośląskim. W ujęciu geograficznym Gmina leży na obszarze Niziny Środkowoeuropejskiej, Niziny Środkowopolskiej, w makroregionie – Wał Trzebnicki. Na terenie Wzgórz Trzebnickich.

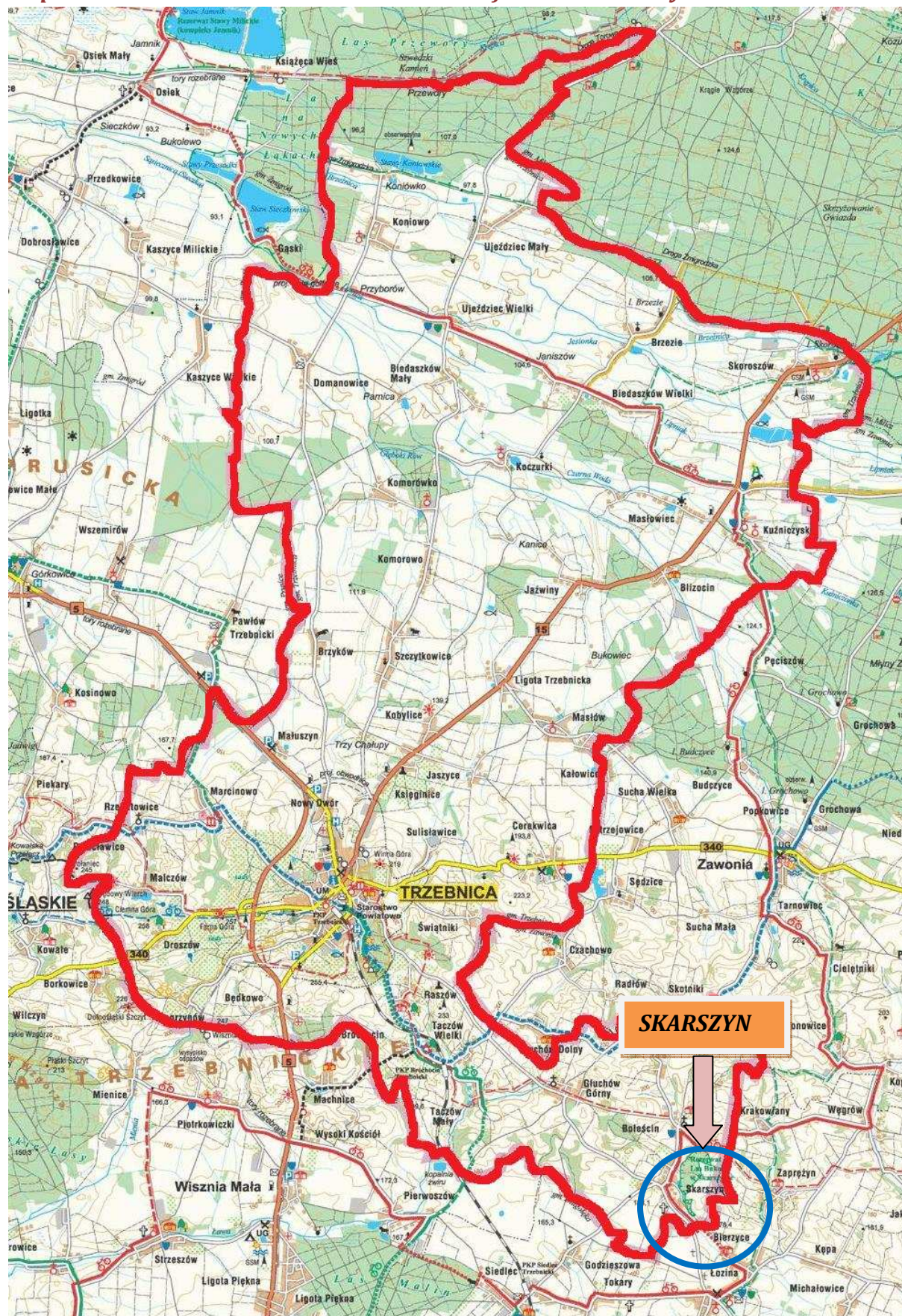
W ujęciu międzynarodowym Gmina Trzebnica wraz ze swoimi jednostkami pomocniczymi, w tym Świątnikami leży blisko ważnych partnerów zagranicznych Polski tj. Niemiec i Czech.

Miejscowość Skarszyn położona jest na południowy - wschód od ośrodka administracyjnego powiatu – Trzebnicy. Odległość od Trzebnicy wynosi około 9 km, natomiast do stolicy województwa dolnośląskiego – około 19 km. Trasa dojazdowa do Trzebnicy prowadzi przez drogę powiatową nr 1341D. Natomiast w kierunku Powiatu Wrocławskiego szlakiem 1371D.

Mapa 1 Gmina Trzebnica z zaznaczeniem miejscowości Skarszyn

Źródło: www.trzebnica.pl

Mapa 2 Odległość w linii prostej miejscowości Skarszyn od Trzebnicy

Źródło: <http://www.emapy.com/trzebnica/>

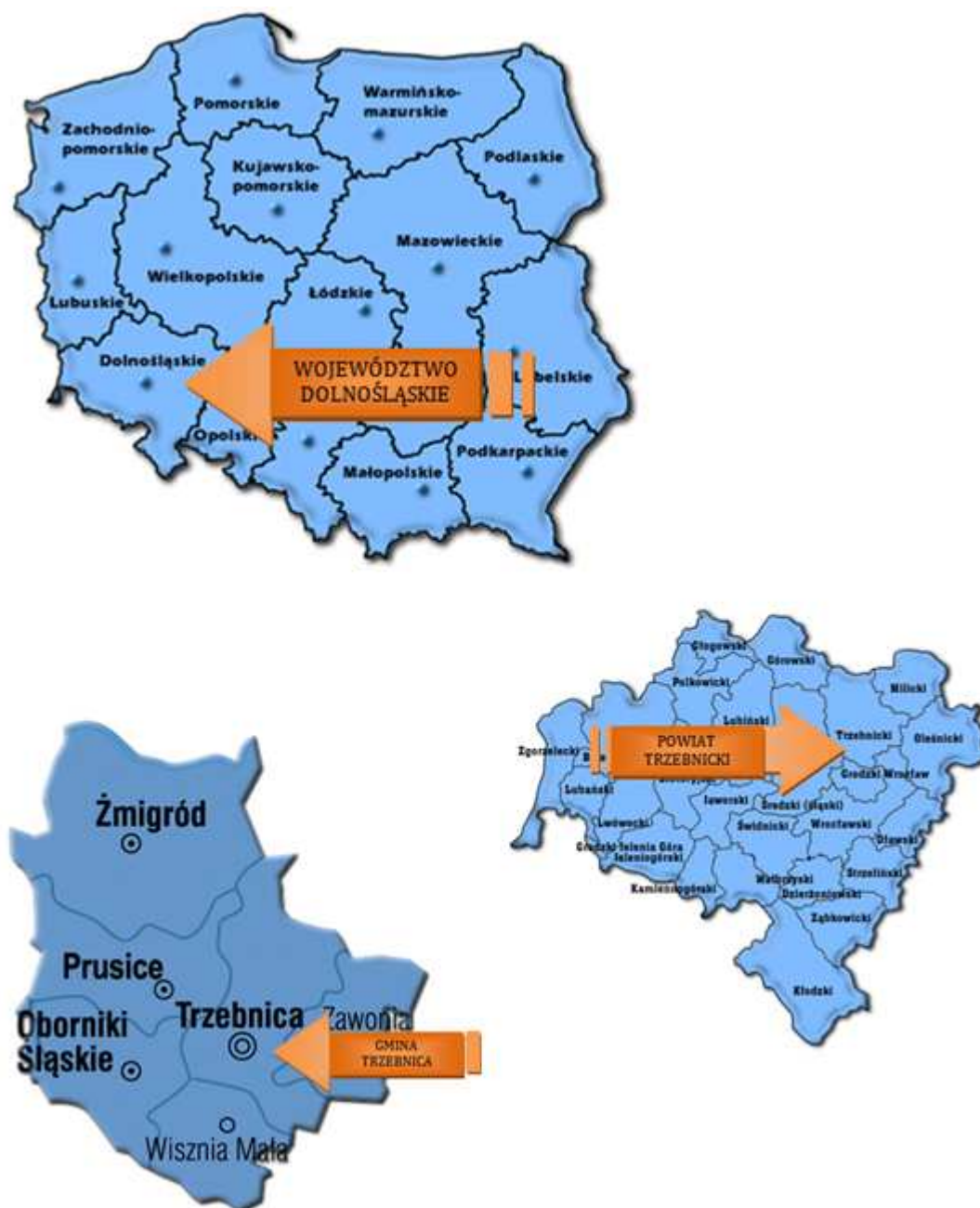
1.2. PRZYNALEŻNOŚĆ ADMINISTRACYJNA

Skarszyn jest sołectwem i stanowi jednostkę pomocniczą Gminy Trzebnica. Gmina ta jest jedną z sześciu gmin Powiatu Trzebnickiego. Powiat Trzebnicki położony jest w województwie dolnośląskim.

Mapa 3 Lokalizacja Gminy Trzebnica na tle Polski, województwa i powiatu

Źródło: opracowanie własne

1.3. POWIERZCHNIA

Sołectwo Skarszyn położone jest w Gminie Trzebnica i zajmuje powierzchnię 529 ha, z łączną liczbą działek 236.

Gmina Trzebnica składa się z 42 miejscowości: Trzebnica, Będkowo, Biedaszków Mały, Biedaszków Wielki, Blizocin, Boleścin, Brochocin, Brzezie, Brzyków, Cerekwica, Domanowice, Droszów, Głuchów Górny, Jaszyce, Jażwiny, Kobylce, Koczurki, Komorowo, Komorówko, Koniowo, Księginice, Kuźniczysko, Ligota, Malczów, Małuszyn, Marcinowo, Masłowiec, Masłów, Nowy Dwór, Piersno, Raszów, Rzepotowice, Skarszyn, Skoroszów, Sulisławice, Szczytkowice, Świątniki, Taczów Mały, Taczów Wielki, Ujeździec Mały, Ujeździec Wielki, Węgrzynów.

Tabela 1 Powierzchnia Polski, województwa, powiatu, gminy i Skarszyna

POLSKA	312 679 km²
WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE	19 947 km²
POWIAT TRZEBNICKI	1025,55 km²
GMINA TRZEBNICA	200,19 km²
SOŁECTWO SKARSZYN	529 ha

Źródło: Dane GUS, stan na 31.12.2008

1.4. LICZBA LUDNOŚCI

Miejscowość Skarszyn zamieszkuje 623 osób¹.

Tabela 2 Liczba ludności Polski, województwa, powiatu, gminy i Skarszyna

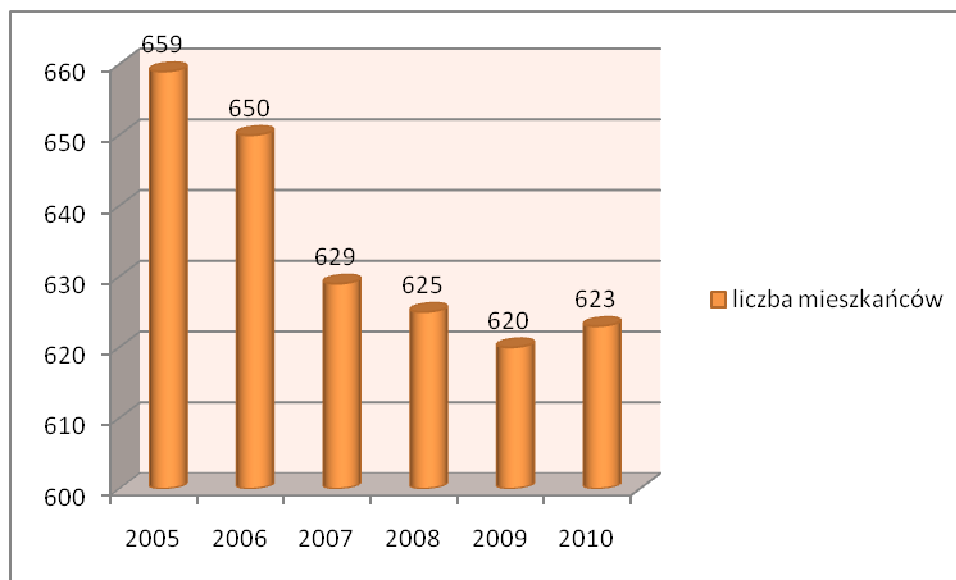
POLSKA	38 115 641
WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE	2 878 410
POWIAT TRZEBNICKI	78 513
GMINA TRZEBNICA	22 188
MIEJSCOWOŚĆ SKARSZYN	623

Źródło: Dane GUS i Urzędu Miejskiego w Trzebnicy, stan na 16.12.2009

¹ Dane Urzędu Miejskiego w Trzebnicy, stan na 16.12.2009;

Rysunek 1 Zmiany liczby ludności miejscowości Skarszyn na przestrzeni lat 2004 – 2009.

Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Trzebnicy

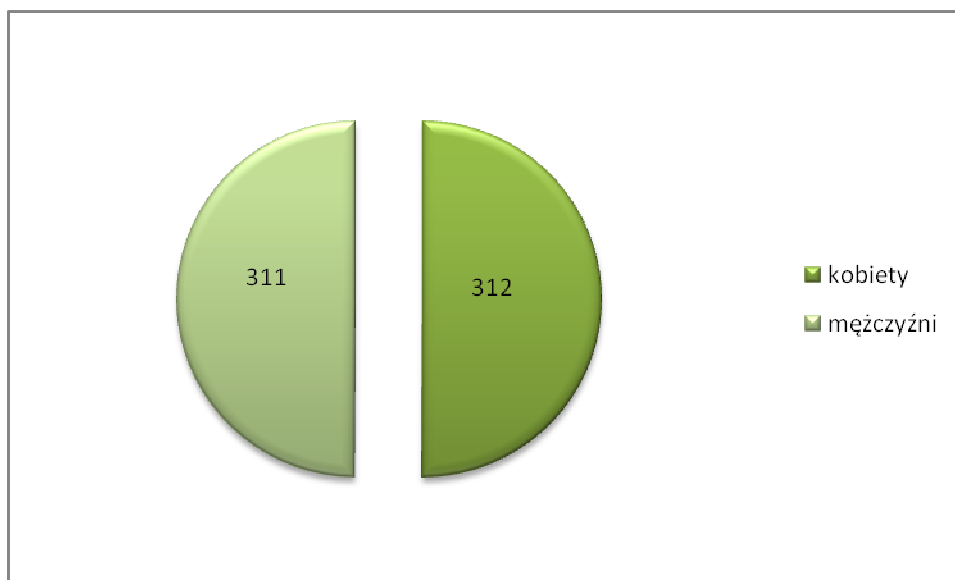
Analiza demograficzna miejscowości Skarszyn pokazuje, iż liczba mieszkańców ulega stałemu spadkowi. Od 2004 do 2009 roku liczba osadników spadała o 39 osób. Jednak od 2009 roku liczba mieszkańców nieznacznie wzrosła. Spadająca liczba mieszkańców wskazuje, iż warunki życia w sołectwie nie odpowiadają wymogom osadników, którzy decydują się na migrację w kierunku innych miejscowości. Konieczne jest podjęcie działań zachęcających ludność do osiedlania zwłaszcza, że Skarszyn należy do miejscowości o atrakcyjnym położeniu dla osób poszukujących ciszy i spokoju, a ponadto zlokalizowany jest blisko Lasu Bukowego – najchętniej odwiedzanego przez turystów zakątka Gminy Trzebnica.

Liczba kobiet i mężczyzn ma wartość bardzo przybliżoną, z niewielką przewagą mieszkańców płci żeńskiej, na co wskazuje poniższy diagram.

Rysunek 2 Liczba mieszkańców w miejscowości Skarszyn z podziałem wg płci (2009 r.)

Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Trzebnicy

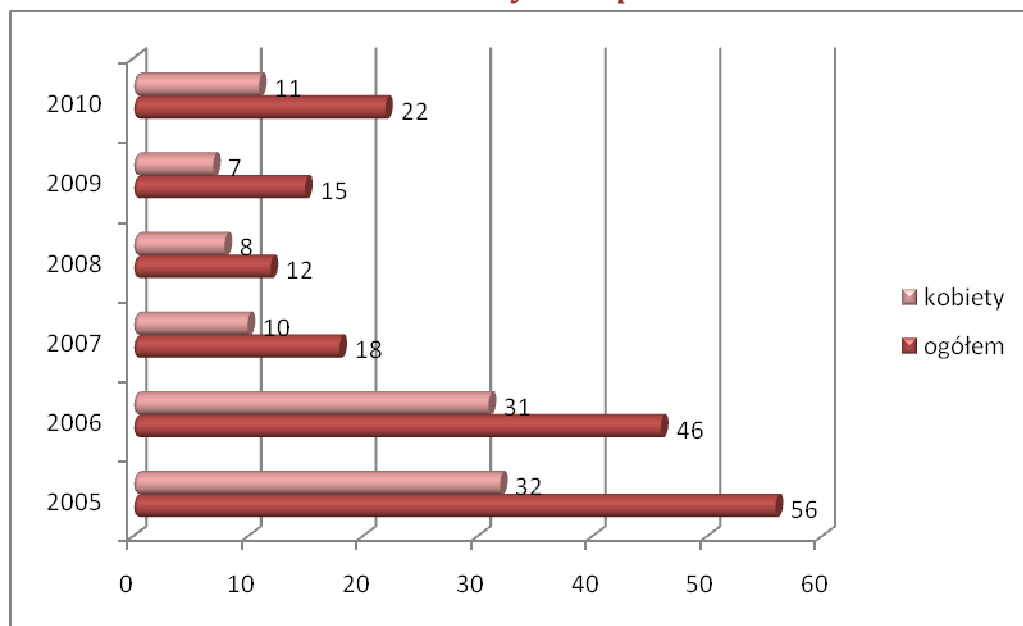
Struktura ludności wywiera ogromny wpływ na poziom aktywności zawodowej mieszkańców. Wskaźniki dowodzą, iż społeczność Skarszyna zmierza w dobrym kierunku pod względem ludnościowym.

Mieszkańcy Skarszyna dawniej specjalizowali się przede wszystkim w działalności sektora rolniczego. Na ówczesną chwilę funkcjonują jedynie dwa duże przedsiębiorstwa trudniące się rolnictwem, których pola uprawne wynoszą ponad 100 ha każdy. Ponadto istnieje kilka firm zajmujących się działalnością usługową. Duża liczba mieszkańców znajduje zatrudnienie w mieście Trzebnica oraz we Wrocławiu.

Bezrobocie jest powszechnym zjawiskiem zarówno w regionie jak i kraju, również Gmina Trzebnica i jej poszczególne jednostki organizacyjne, w tym Skarszyn borykają się z problemami zatrudnienia. Kolejny diagram obrazuje dane dotyczące problemu rynku pracy i zatrudnienia mieszkańców sołectwa.

Rysunek 3 Struktura bezrobocia w Skarszyna na przestrzeni lat 2005 – 2010

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Powiatowego w Trzebnicy

Powyższe zestawienie pokazuje, iż poziom bezrobocia wśród mieszkańców sołectwa, ulega ciągłym fluktuacjom. Tendencja spadkowa ma miejsce od 2005 roku, jednak nie ma charakteru stałego, ponieważ widoczny jest czasowy wzrost liczby osób bezrobotnych. Na kwiecień 2010 rok ogólna liczba bezrobotnych wynosiła 22 osoby, z czego połowę stanowiły kobiety.

1.5. HISTORIA MIEJSCOWOŚCI

Dzieje Trzebnicy sięgają w zamierzchłą przeszłość. Człowiek (*Homo erectus*) pojawił się w okolicach współczesnej Trzebnicy już przed ok. 500 tysiącami lat – z tego bowiem okresu pochodzą paleolityczne wyroby krzemienne znalezione na stoku Winnej Góry, na wschód od miasta.

W V w n.e. nad strumieniem Sąsiecznica, znajdowała się słowiańska osada. W XII w. na jej północnym krańcu wzniesiono kościół parafialny pod wezwaniem św. Piotra. Po raz pierwszy nazwa Trzebnicy pojawiła się w dokumencie z 1138 r.

Decydujące znaczenie dla rozwoju osady miało ufundowanie w 1202 r. przez księcia Henryka Brodatego i jego małżonkę Jadwigę klasztoru i kościoła. W rok później biskup Cyprian wprowadził do klasztoru cysterki sprowadzone z Bambergu. Klasztor, którego budowę zakończono w 1218 r., stał się ważnym ośrodkiem życia religijnego, kulturalnego i gospodarczego, wywierając przemożny wpływ na rozwój Trzebnicy i okolicy. Opactwo trzebnickie było pierwszym cysterskim klasztorem żeńskim na

ziemiach polskich. W XIII nastąpiła rozbudowa Trzebnicy i poszerzenie jej granic. Prawa miejskie otrzymała Trzebnica w 1250 r.

W XIV w. Trzebnica znalazła się w granicach księstwa oleśnickiego i wraz z nim została zhołdowana Janowi Luksemburczykowi. Okresy pomyślnego rozwoju tych obszarów przerywały najazdy, grabieże i epidemie.

W 1526 r. Śląsk przeszedł pod berło Habsburgów. W Trzebnicy i jej okolicy wzniesiono nowe domy, wybudowano łaźnię miejską, powstały nowe cechy (najstarszy cech płócienników założono już w 1492 r.). Kolejne zniszczenia i straty przyniosła wojna trzydziestoletnia (1618–1648). Liczne pożary, rabunki i kontrybucje zniszczyły miasto i zubożyły jego mieszkańców. Odbudowa miasta rozpoczęła się wraz z budową nowego budynku klasztornego w stylu późnego baroku. W 1730 r. wzniesiono nowy ratusz miejski. W 1776 r. Trzebnica miała 1974 mieszkańców i była znanym na Śląsku ośrodkiem przędzalniczym.

W 1740 r. rozpoczął się podbój Śląska przez Prusy. Trzebnica wraz z całym Śląskiem przeszła na ponad dwa stulecia pod panowanie pruskie i niemieckie. Katastrofalne były dla losów miasta tzw. wojny śląskie, a następnie wydarzenia związane z przemarszem wojsk napoleońskich – epidemie, rabunki, i konfiskaty zubożyły miasto.

W 1810 r. władze pruskie ogłosiły dekret kasacyjny klasztorów w królestwie pruskim. Rok później zakonnice opuściły klasztor. Opustoszały budynek klasztorny przechodził różne koleje: był obozem jenieckim, wojennym lazaretem i od 1817 r. przędzalnią wełny. Zniszczeniu uległo wiele barokowych elementów architektonicznych. Dalszej dewastacji budynku zapobiegli Rycerze Maltańscy (Joannicy), którzy kupili w 1870 r. południową część klasztoru i urządzili tam szpital wojskowy. W tym również roku podjęły w szpitalu pracę siostry z Kongregacji Sióstr Miłosierdzia Świętego Karola Boromeusza, które przybyły do Trzebnicy w 1861 r. Po długich staraniach stały się one właścicielkami całego zespołu klasztornego. W początkach XIX w. rozpoczął się pomyślny okres w dziejach miasta. Powstały: bank, biblioteka, drukarnia, rozwijało się szkolnictwo, wydawano pierwsze lokalne gazety. Epidemie cholery, które nawiedziły Wrocław w latach 1853–1856, przyczyniły się do odkrycia walorów klimatycznych Trzebnicy i okolic. W sąsiedztwie uzdrowiska wzniesiono liczne pensjonaty i wille.

W 1886 r. Trzebnica uzyskała połączenie kolejowe z Wrocławiem. Dziesięć lat później oddano do użytku kolejkę wąskotorową. Duże znaczenie dla rozwoju miasta miała jego elektryfikacja w 1897 r. i otwarcie gazowni w 1910 r. Wojska radzieckie wkroczyły do Trzebnicy 25 stycznia 1945 r. Miasto zostało w znacznym stopniu zniszczone już po jego zajęciu. Na przełomie marca i kwietnia 1945 r. Trzebnica i okolice były miejscem koncentracji II Armii Wojska Polskiego, a następnie – od 20 kwietnia do

początków czerwca – siedziba władz wojewódzkich i ważnym ośrodkiem osadnictwa. W Trzebnicy zorganizowano pierwszy urząd pocztowy, szpital i drukarnię, a w pobliskim Pawłowie Trzebnickim – pierwszą polską szkołę. Lata powojenne przyniosły nie tylko usunięcie zniszczeń, ale również zdecydowaną rozbudowę miasta i okolicy.

Pierwsza wzmianka o wsi Skarszyn pochodzi z 1253 r. W XIII wieku dziesięciny ze wsi należały do klasztoru św. Wincentego we Wrocławiu. W średniowieczu wieś funkcjonowała na prawie polskim, a folwark powstała na miejscu wypalanej części lasu. Niewykluczone też, iż miejscowość wykształcona przy folwarku została później przeniesiona na prawo niemieckie. Brak informacji o sołectwie. Skarszyn zniszczono w czasie wojny trzydziestoletniej. W roku 1714 odkryto źródło leczniczej wody mineralnej i do roku 1766 funkcjonowało we wsi modne uzdrowisko. Schyłek jego świetności przypadł na początek XIX wieku. W XVIII i XIX wieku na terenie Skarszyna znajdowały się głównie gospodarstwa zagrodnicze, stąd też zabudowa wsi była nie tylko skromna, ale i dość rzadka. Niewielka terytorialnie wieś uzależniona była ekonomicznie od dominium o dziesięciokrotnie większym areale.

Dobra z folwarkiem powstały w XIII wieku. Były one później własnością następujących osób:

- Wilhelma de Scarsin – 1324,
- Busco de Scarsine – bez daty,
- Janke i Heinricha Nessengnese – od 1456,
- v. Nostitz – 1591, przed 1651,
- v. Promnitz – 1651, 1651-1687,
- v. Salisch – 1687,
- hrabiów v. Maltzan – przed 1700,
- hrabiów v. Reus – 1700 – 1766,
- v. Kessel – 1776 – 1776,
- v. Keltsch – 1778 – 1912,
- v. Stier – 1912 – 1937.

W Obrębie folwarku istniała zapewne nowożytna siedziba, która po przejęciu dóbr przez zamożne rody mające swe rezydencje w innych miejscowościach utraciła swe znaczenie. Nowy, obecny pałac, wraz z poprzedzającymi go oficynami zbudowano w r. 1820 w stylu neoklasycyzmu. Po wschodniej stronie pałacu urządzono ogród ozdobny. Nowy folwark założono przed r. 1826 i przebudowano w ostatniej ćw. XIX wieku, w latach 1830-1845 użytkowano na terenie wsi rozległe sady wiśniowe.

Uzdrowisko w Skarszynie, związane z leczniczymi źródłami odkrytymi w roku 1714 rozwinęło się dzięki Marii Eleonorze Amelii hrabinie v. Reuss i utraciło swe znaczenie wraz z jej śmiercią. Do roku 1776 było modnym miejscem rekreacyjnym dla kuracjuszy

Mapa 4 Układ przestrzenny Skarszyna

Źródło: www.geotrzebnica.pl

Droga ze Skarszyna do Głuchowa Górnego obsadzona jest lipami. Przy drodze ze Skarszyna do Godzieszowej – znajdują się pozostałości dawnego punktu widokowego

2. INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ODNOWIE MIEJSCOWOŚCI

2.1. ZASOBY PRZYRODNICZE

Gmina Trzebnica położona jest na terenie dwóch mezoregionów geograficznych (Kondracki 1998). Północna część gminy (około 60% powierzchni) leży w mezoregionie Kotlina Żmigrodzka w trzech mikroregionach: Równina Czeszowska, Równina Prusic, Dolina Środkowej Baryczy (Walczak 1970).

Południowa część gminy (około 40% powierzchni) leży w mezoregionie Wzgórza Trzebnickie, w mikroregionie Grzbiet Trzebnicki (Walczak 1970). Gmina Trzebnica, zwłaszcza jej południowa część posiada bardzo urozmaiconą rzeźbę terenu. Charakterystyczne jest tu występowanie wielu pagórków morenowych o znacznym nachyleniu oraz głębokich wąwozów o bardzo stromych stokach. Ta część gminy posiada dobre gleby uprawne, co spowodowało rozwój rolnictwa, a zwłaszcza sadownictwa. Jednak ze względu na wspomniane specyficzne ukształtowanie terenu, o znacznych deniwelacjach, gospodarka rolna napotyka tu na wiele trudności. W związku z tym gmina Trzebnica powinna zostać uznana za obszar o niekorzystnych warunkach gospodarowania.

Trzebnica pełni funkcję usługowo – handlową dla okolicznej ludności oraz rekreacyjno – turystyczną dla mieszkańców Wrocławia i części województwa. Gmina, jako obszar turystyczny, objęta jest projektowaną strefą „C” ochrony uzdrowiskowej.

W samej miejscowości Skarszyn występują pomniki przyrody – pojedyncze twory przyrody ożywionej o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej i krajobrazowej oraz odznaczający się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów. W przypadku miejscowości są to okazałych rozmiarów drzewa:

- **lipa drobnolistna** (obiekt nr 105) - pomnik przyrody znajduje się za świetlicą wiejską od strony boiska. Obwód pnia drzewa wynosi 379 cm.
- **lipa drobnolistna** (obiekt nr 106) - pomnik przyrody znajduje się obok świetlicy wiejskiej. Obwód pnia drzewa wynosi 358 cm.
- **lipa drobnolistna** (obiekt nr 107) - pomnik przyrody znajduje się obok świetlicy wiejskiej. Obwód pnia drzewa wynosi 331 cm.
- **Miłorząb dwukłapowy** (obiekt nr 109) - pomnik przyrody znajduje się na placu przed świetlicą wiejską. Obwód pnia drzewa wynosi 295 cm.

- **Platan klonolistny** (obiekt nr 108) - pomnik przyrody znajduje się na placu przed świetlicą wiejską. Obwód pnia drzewa wynosi 567 cm.

Ponadto na terenie miejscowości odnaleźć można kilkanaście gatunków roślin, które ze względu na zagrożenie wyginięciem objęte są szczególną troską. Większość z nich odnaleziona została w „Lesie Bukowym w Skarszynie”.

Wykaz stanowisk zagrożonych, rzadkich i chronionych gatunków roślin

- **Fiołek przedziwny** *Viola mirabilis* - stwierdzony w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”, gdzie rośnie nielicznie w grądzie niskim.
- **Jeżyna bukietowa** *Rubus candicans* - stwierdzona w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”, gdzie rośnie rzadko na słonecznym skraju lasu. Gatunek rzadki w Polsce.
- **Jeżyna piramidalna** *Rubus pyramidalis* - stwierdzona w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”, gdzie rośnie nielicznie w pobliżu świerków. Gatunek rzadki w Polsce.
- **Kokorycz wątła** *Corydalis intermedia* - gatunek lasów liściastych. Występuje w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”.
- **Kruszczyk szerokolistny** *Epipactis helleborine* - gatunek lasów i zarośli. Występuje nielicznie w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”. Gatunek rzadki w gminie. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.
- **Przylaszczka pospolita** *Hepatica nobilis* - gatunek lasów i zarośli. Występuje w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”, gdzie rośnie w buczynie. Gatunek rzadki w gminie. Objęta ścisłą ochroną gatunkową.
- **Starzec Fuchsa** *Senecio nemorensis ssp. fuchsii* - Gatunek skrajów lasów. Występuje w rozproszonym, w lasach z domieszką świerka, m.in. w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”. Jest to gatunek podgórski, którego stanowiska w gminie leżą na północnej granicy zasięgu tego gatunku w Polsce. Gatunek rzadki w gminie.
- **Wawrzynek wilczczyko** *Daphne mezereum* - gatunek wilgotnych lasów. Znaleziony pod Skarszynem. Gatunek rzadki w gminie. Objęty ścisłą ochroną gatunkową.
- **Zdrojówka rutewkowata** *Isopyrum thalictroides* - gatunek lasów liściastych i zarośli. Występuje w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”, gdzie rośnie dość licznie w grądzie. Gatunek bardzo rzadki na Wale Trzebnickim.
- **Złoc mała** *Gagea minima* - gatunek lasów liściastych. Występuje w rezerwacie przyrody „Las bukowy w Skarszynie”.

Wzgórza Trzebnickie stanowią niezwykle urokliwą formę geograficzną w Gminie Trzebnica. Najładniejszy fragment buczyny chroniony jest w rezerwacie przyrody **Las Bukowy w Skarszynie**, gdzie na niezwykle stromej, eksponowanej ku zachodowi

skarpie rosną potężne buki, nierzadko o wymiarach pomnikowych. Las Bukowy, będący rezerwatem przyrody położonym w rejonie Skarszyna, położony jest na terenie Nadleśnictwa Oborniki Śląskie. Rezerwat został powołany na podstawie Zarządzenia Ministerstwa Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 15 grudnia 1980 roku w sprawie uznania za rezerwaty przyrody w celu ochrony naturalnego lasu bukowego. Znalazł się także w wykazie rezerwatów występujących na terenie województwa dolnośląskiego w Zarządzeniu Wojewody Dolnośląskiego z dnia 28 grudnia 2001 roku w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 roku na terenie województwa dolnośląskiego.

Rysunek 4 Las Bukowy w Skarszynie

Źródło: www.kociegory.com/

Rezerwat stanowi leśną enklawę wśród gruntów rolnych i obszarów zabudowanych. Zajmuje powierzchnię 23,7 ha. Rosną tu ponad stuletnie okazy buka zwyczajnego, dębu bezszypułkowego, grabu, lipy oraz rzadkie gatunki roślin zielnych.

2.2. DZIEDZICTWO KULTUROWE

Dziedzictwo kulturowe to zasób rzeczy nieruchomych i ruchomych wraz ze związanymi z nim wartościami duchowymi, zjawiskami historycznymi i obyczajowymi, uznawany za godny ochrony prawnej dla dobra społeczeństwa i jego rozwoju, oraz przekazania następnym pokoleniom z uwagi na zrozumiałe i akceptowane wartości historyczne, patriotyczne, religijne, naukowe i artystyczne, mające znaczenie dla tożsamości i ciągłości rozwoju polityczno – społeczno – kulturalnego wspólnoty cywilizacyjnej.

Zasoby kulturowe społeczności lokalnych i społeczeństw w ogóle są spuścizną ich przeszłości i różnią się, co do ich materii i istoty. Zasoby te obejmują wszystkie dobra stworzone ludzkim talentem, mające obiektywną wartość historyczną i artystyczną. Mogą one mieć zarówno wymiar materialny, jak i niematerialny. Do zasobów materialnych zalicza się w szczególności układy urbanistyczne, sieć dróg, zabytkową zabudowę reprezentującą różne wykształcone historycznie typy, zespoły form krajobrazu zielonego, wartości archeologiczne, a także zasoby ruchome (kolekcje, archiwa, zbiory biblioteczne i muzealne). Zasobami niematerialnymi są historycznie wykształcone więzi i struktury wewnątrz społeczności, historyczne tradycje miejsc i społeczności, „duch miejsca”, umiejętność, nazwa, zwyczaje itd.

Na terenie powiatu trzebnickiego zlokalizowanych jest wiele stanowisk archeologicznych. Większość z nich ukryta jest w ziemi i często spacerując po drogach, polach, lasach nie zdajemy sobie sprawy, iż kilka tysięcy lat temu funkcjonowała w tym miejscu osada, czy cmentarzysko. Nie wszystkie jednak relikty dawnej kultury skrywa ziemia. W obecnym krajobrazie dostrzec można ślady minionego czasu utrwalone pod postacią grodzisk, cmentarzysk kurhanowych, krzyży pokutnych czy innych typów stanowisk wyeksponowanych w terenie.

W miejscowości przy jednej z dróg znajduje się Krzyż Pokutny – monolityczna, prosta i surowa kamienna forma w kształcie krzyża wznoszone przez zabójców w miejscu, w którym dokonało się morderstwo. Zwyczaj ich stawiania przywędrował pod koniec XIII wieku z terenu Niemiec i Czech na Śląsk i Pomorze.

Rysunek 5 Krzyż Pokutny w Skarszynie

Źródło: <http://wroclaw.hydral.com.pl/2349,miasto.html>

Oprócz tego w miejscowości znajduje się kilka starych stodoł, które obrazują dziedzictwo kultury wiejskiej w Skarszynie. Architektura części z nich uległa znacznej degradacji i wymaga działań renowacyjnych.

Rysunek 6 Stara stodoła (widok w kierunku Trzebnicy)

Źródło: <http://wroclaw.hydral.com.pl/2349,miasto.html>

Wymienione obiekty nie posiadają rozbudowanej zdolności wykorzystania w celach rozwoju lokalnego, jako że nie stanowią ogólnokrajowego i ogólnoregionalnego produktu turystycznego, jednak tworzą ważne elementy mogące zaintrygować osoby przejezdne i odwiedzające Gminę Trzebnica.

Za najpiękniejszy obiekt w Skarszynie uznać należy Zespół Pałacowy. Budowla pałacowa powstała w latach 20. XIX wieku, z przebudowy starego pałacu. W czasie powojennych modernizacji zatarte zostały całkowicie jej cechy stylowe. O charakterze tej architektury świadczą zachowane po jej obu stronach, jednakowe, symetrycznie usytuowane oficyny o formach klasycystycznych, które razem z pałacem tworzą zespół wokół prostokątnego dziedzińca. W chwili obecnej budynek należy do PPHU Agro – Beta.

Ponadto obiektami godnymi zainteresowania są stare budowle uzdrowiskowe, które przenikają Rezerwat Las Bukowy w Skarszynie.

2.3. OBIEKTY I TERENY

Rysunek 7 Sołectwo Skarszyn z zaznaczonymi obiektami na jej terenie

Źródło: <http://www.emapy.com/trzebnica/>

Powyższa mapa wskazuje, iż na terenie sołectwa znajdują się:

- Przystanek autobusowy,
- Pomnik przyrody,
- Krzyż pokutny,
- Pałac zrujnowany,
- Rezerwat Las Bukowy w Skarszynie.

Na terenie miejscowości Skarszyn nie brakuje miejsc rekreacji mogących zaspokoić rosnące potrzeby mieszkańców. Najważniejszym obiektem tego typu jest boisko sportowe położone w centrum miejscowości, które na dzień dzisiejszy należy do Klubu Sportowego Sparta Skarszyn. Ponadto bardzo ważne miejsce spotkań stanowi pałac

należący do PPHU Agro – Beta, jako że zagospodarowane zostało w nim miejsce na wiejską świetlicę, gdzie organizowane są imprezy okolicznościowe oraz spotkania z mieszkańcami.

W pobliżu miejscowości znajdują się tereny doskonałe do organizacji wypraw rowerowych i pieszych, z których coraz wcześniej korzystają nie tylko mieszkańcy gminy, ale również pobliskich miast. Przez miejscowość przebiega międzynarodowa **trasa rowerowa R-9 Morze Adriatyckie – Morze Bałtyckie** (Pula - Triest - Ljubljana - Graz - Wiedeń - Brno - Nachod - Głuchołazy - Wałbrzych - Wrocław - Poznań - Bygdoszcz - Tuchola - Kościerzyna - Kartuzy - Gdańsk – Władysławowo) - odcinek: Wrocław Pawłowice - Trzebnica - Ruda Sułowska (48 km). Trasa o zasięgu międzynarodowym umożliwia długodystansową turystykę rowerową, prowadząc ruch rowerowy między głównymi aglomeracjami, przejściami granicznymi, najciekawszymi obszarami cennymi przyrodniczo m.in. w pobliżu Lasu Bukowego w Skarszynie.

Inną ścieżką przeznaczoną do wycieczek rowerowych jest przebiegająca przez Skarszyn **Wielka Pętla Wzgórz Trzebnickich i Doliny Baryczy**: Szewce - Ruda Sułowska - Szewce (172 km). Trasa wychodzi na skrzyżowaniu w miejscowości. Podróżując przez Skarszyn rowerzyści przejeżdżają niedaleko obiektów: pałacu z 1820 roku, oficyna pałacowa I i II z ok. 1820 r., dom szachulcowy z początku XX wieku Na północno-wschodnich zboczach wzgórz - średniowieczne stanowisko archeologiczne kultury.

2.4. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Infrastruktura społeczna jest to zespół urządzeń publicznych zaspokajających potrzeby socjalne, oświatowe i kulturalne ludności. Infrastruktura społeczna obejmuje usługi w zakresie prawa, bezpieczeństwa, oświaty i nauki, kultury, opieki społecznej i służby zdrowia itp. (np. szkoły, szpitale, sądy, więzienia, instytucje administracji państwowych). Infrastruktura ta ma ogromne znaczenie w rozwoju edukacji oraz opieki zdrowotnej.

Ze względu na małą powierzchnię oraz stosunkowo małą liczbę mieszkańców Skarszyn, na jej terenie nie istnieją żadne placówki oświatowe, opieki zdrowotnej oraz społecznej.

Dzieci i młodzież z obszaru Skarszyna uczęszczają na zajęcia do szkoły podstawowej w miejscowości Boleścin oddalonej o 1 km, gdzie w większości przypadków dowożone są przez rodziców lub pieszo przebywają trasę. Natomiast do szkoły gimnazjalnej młodzież w większości przypadków uczęszcza do placówki w

pobliskiej Gminie Długołęka, do miejscowości Siedlce. W tym przypadku jednak uczniowie zapewniony mają transport autobusem szkolnym.

Mieszkańcy miejscowości korzystają z zakładu opieki zdrowotnej na terenie miejscowości Siedlce lub w mieście Trzebnica. W placówkach przyjmują lekarz rodzinny oraz inni specjaliści. W razie konieczności hospitalizacji pacjentów, mieszkańcy korzystają z usług Szpitala im. Św. Jadwigi Śląskiej w Trzebnicy. Na terenie Skarszyna nie istnieje żadna publiczna lub prywatna placówka opieki zdrowotnej.

Na terenie miejscowości, na terenach wydzierżawionych od Agencji Nieruchomości Rolnej istnieje również boisko sportowe – **boisko sportowe**, z którego infrastruktury korzysta przede wszystkim klub sportowy – ULKS Sparta Skarszyn. Klub posiada duże trawiaste boisko z trybunami oraz zagospodarowanym terenem dla kibiców stojących. Na boisku oprócz ligowych rozgrywek, miejsce mają imprezy typowo rekreacyjne dla mieszkańców wsi.

W Skarszynie nie funkcjonuje Ochotnicza Straż Pożarna, stąd brak jest tutaj remizy strażackiej.

Oprócz tego infrastrukturę społeczną stanowi **świątlica wiejska**, zlokalizowana w zabytkowym pałacu należącym do PPHU Agro - Beta. Dzięki jej istnieniu odbywać się mogą spotkania i zebrania mieszkańców, a również okolicznościowe imprezy organizowane z myślą o lokalnej społeczności.

Spółeczność lokalna ma również szansę skorzystać z **punktu bibliotecznego** we wspomnianym pałacu, w świątlicy wiejskiej. Punkt został wyposażony jest w około 100 pozycji książkowych, głównie lektury i beletrystykę. Działalność punktu wspierania jest przez Miejską Bibliotekę w Trzebnicy, skąd cyklicznie sprowadzane są książki, które mogą wypożyczyć mieszkańcy. Wymiana książek po upływie około 2 miesięcy lub na prośbę opiekuna. Punkt biblioteczny otwarty jest w godzinach pracy świątlicy.

2.5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Miejscowość Skarszyn jest zaopatrzona w następującą infrastrukturę techniczną.

Infrastruktura transportowa

Układ komunikacyjny Gminy Trzebnica składa się z dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Drogi krajowe i wojewódzkie odgrywają rolę dróg regionalnych, zaś drogi powiatowe i gminne spełniają funkcję dróg lokalnych.

Długość dróg gminnych Trzebnicy wynosi łącznie 72 km. Z pośród 86 ulic miejskich 8 nie posiada żadnego oświetlenia. Pozostałe drogi gminne są oświetlone, jednak nie na całej długości. Długość dróg miejskich wynosi 23 km z czego 20,6 km to drogi utwardzone. Długość dróg wiejskich wynosi 49 km w tym 32,3 km to drogi utwardzone.

Główna droga prowadząca przez miejscowość Skarszyn jest szlakiem o randze powiatowej nr 1341D (w kierunku Trzebnicy), oraz droga 1371D (w kierunku Powiatu Wrocławskiego). Pozostałe drogi znajdują się w zarządzie Gminy Trzebnica. Część odcinków dróg gminnych posiada nawierzchnię bitumiczną, jednak większość to drogi gruntowe i polne. Droga posiada oświetlenie latarniami ulicznymi, jednak nadal konieczne jest uzupełnienie niniejszej infrastruktury.

Komunikacja kolejowa i autobusowa

Na terenie miejscowości znajduje się dwie stacje przystankowa, zlokalizowana w centrum wsi. Przystanek ma charakter szklanych wiat, które niestety często ulegają zniszczeniu przez osoby przyjezdne i mieszkańców. W przewozach pasażerskich dla obszaru gminy oraz Skarszyna główną rolę odgrywa komunikacja PKS Wołów i PKS Wrocław. Ponadto swoje miejsce w przewozach znaleźli prywatni przewoźnicy. Wieś Skarszyn posiada relatywnie dobry dojazd do Miasta Trzebnica i najbliższych miast komunikacją zbiorową. Jednak ze względu na ograniczanie liczby przewodów przez PKS Wrocław, dojazd do tego miasta ulega utrudnieniu. Stąd mieszkańcy wychodzą z inicjatywą utworzenia autobusów do miejscowości Siedlce, skąd szyno-busem mogliby dotrzeć do Wrocławia. Ponadto konieczne jest podjęcie działań w kierunku zagęszczenia kursów autobusów zwłaszcza w godzinach rannych, kiedy to są one mocno ograniczone.

Mieszkańcy Skarszyna nie mają bezpośredniej możliwości skorzystania z komunikacji kolejowej, jako że przez teren wsi nie przebiega infrastruktura sieciowa przeznaczona dla pociągów. Najbliższa stacja, z której skorzystać mogą mieszkańcy znajduje się w Mieście Trzebnica oraz w Gminie Długołęka, we wsi Siedlce, skąd kursują Koleje Dolnośląskie oraz Przewozy Regionalne do Wrocławia, Oborników Śląskich.

Infrastruktura wodno – kanalizacyjna

Zaopatrzenie gminy w wodę realizują na dwa podmioty: Związek Gmin Bychowo, obsługujący północną część gminy oraz Usługi Komunalne WodNik Sp. z o.o. na pozostałym terenie. Woda czerpana jest z 9 studni głębinowych i jednego ujęcia powierzchniowego. Zaopatrzenie gminy Trzebnica w wodę następuje poprzez wodociągi grupowe i zbiorowe.

Miejscowość Skarszyn zaopatrywana jest w wodę z wodociągu grupowego Skarszyn, Boleścin, który obejmuje swoim zasięgiem wieś Skarszyn i Boleścin. Ujęcie (2

studnie czwartorzędowe) o zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych w kat. „B” $Q_e = 40,0 \text{ m}^3/\text{h}$ (dec. 25/1986), zlokalizowane jest na gruntach wsi Skarszyn. Planowane zapotrzebowanie wody: $Q_{\text{śrd}} = 196,6 \text{ m}^3/\text{d}$. Zatwierdzone zasoby ujęcia wody w kat. „B” $Q_e = 40,0 \text{ m}^3/\text{h}$ gwarantują pokrycie przewidywanego zapotrzebowania wody w okresie docelowym.

Mając na uwadze gospodarkę kanalizacyjną, małe miejscowości Gminy Trzebnica, w tym Skarszyn nie posiadają systemowych urządzeń do odprowadzania ścieków. W niektórych wsiach istnieją jedynie odcinki kanalizacji deszczowej, którą wody opadowe odprowadzane są do cieków powierzchniowych i rowów melioracyjnych. Najczęściej stosowanymi urządzeniami do usuwania ścieków bytowo-gospodarczych są suche ustępy, bezodpływowe osadniki gnilne okresowo opróżniane oraz osadniki wykonane, jako doły chłonne. Częste są również przypadki odprowadzania ścieków bytowo-gospodarczych bezpośrednio do rowów przydrożnych i melioracyjnych. Istnieją również indywidualne oczyszczalnie ścieków dla poszczególnych zakładów zlokalizowanych na terenie gminy.

Również w odniesieniu do wsi Skarszyn, do tej pory nie rozwiązano kompleksowo problemu ścieków. Wieś nie posiada kanalizacji zbiorowej. Mieszkańcy gromadzą swoje ścieki w przydomowych bezodpływowych zbiornikach i szambach, o różnym stanie technicznym. Prawdopodobnie niektórzy w ogóle nie posiadają szamb, a ścieki wylewane są bezpośrednio do najbliższych rowów. Dotychczas na terenie Skarszyna rozpoczęto budowę kanalizacji sanitarnej, jednak jego budowa ze względu na brak środków została zaprzestana, stąd istnieje główny ciąg, jednak brak jest przyłączy konkretnych domostw

Dla całego terenu w granicach opracowania zaleca się system grupowego odprowadzenia ścieków do kanalizacji wiejskiej oraz oczyszczalni ścieków w Trzebnicy. Do czasu wybudowania sieci kanalizacyjnej dopuszcza się szczelne zbiorniki bezodpływowe i wywóz nieczystości do gminnej oczyszczalni.

Gospodarka odpadami

Składowisko odpadów komunalnych dla gminy Trzebnica zbudowane zostało na terenie usytuowanym w północnej części gminy, na północ od miejscowości Marcinowo, obok drogi łączącej tą miejscowość z drogą krajową nr 5 relacji Wrocław-Poznań. Inwestycja zlokalizowana została na terenie byłej odkrywkowej kopalni piasku, na gruntach leśnych. W przeważającej części teren przeznaczony pod budowę stanowiło wyrobisko popiaskowe z nieregularnymi i nadmiernie nachylonymi skarpami grożącymi oberwaniem.

Problemem dla mieszkańców, jak również i władz gminy są tzw. „dzikie” wysypiska. Powstają głównie przy granicach lasów, brzegach rzek oraz na peryferiach miejscowości. Bezprawne pozbywanie się odpadów dotyczy zarówno odpadów komunalnych, jak i odpadów przemysłowych.

Na terenie samej miejscowości występuje nielegalne wysypisko zlokalizowane wokół pól uprawnych i sadów. Odpady zalegają w tym miejscu od kilkunastu lat, na skarpie wyrobiska Składowane są tam głównie odpady komunalne oraz gruz budowlany.

Infrastruktura energetyczna i gazownicza

Na infrastrukturę elektroenergetyczną w Gminie Trzebnica składają się linie wysokiego i średniego napięcia, w tym dwie linie 110 kV, oraz stacja redukcyjna GPZ zlokalizowana w mieście.

Na terenie miejscowości Skarszyn zlokalizowane są trzy stacje transformatorowe. Pierwsza z nich wybudowana została w 1945 roku, o zainstalowanej mocy 0,400 MVA, oraz kolejne w 1981 i w 1987 roku o zainstalowanej mocy 0,250 MVA. Istniejąca sieć energetyczna zaspakaja bieżące potrzeby miejscowości, natomiast może okazać się niewystarczająca w stosunku do zamierzeń urbanistycznych. Każde z domostw posiada instalację elektryczną, jednak problemem jest oświetlenie publiczne przy drogach. Wzdłuż większości z nich brakuje latarni i lamp, zapewniających bezpieczeństwo mieszkańców.

W kwestii energii gazowej, w miejscowości nie ma możliwości podłączenia instalacji gazowej, jako że przez obszar Skarszyn nie przebiega żaden gazociąg. Dlatego też mieszkańcy domostw korzystają z butli gazowych, w które samodzielnie się zaopatrują.

Sieć telekomunikacyjna

Sieć telekomunikacyjna stanowi obiekt techniczny, będący zbiorem węzłów oraz linii telekomunikacyjnych i łączy pomiędzy węzłami. Na terenie Skarszyna istnieje sieć telekomunikacyjna i większość domostw posiada stacjonarne telefony. Jednak ze względu na ograniczone inwestycje Telekomunikacji Polskiej w infrastrukturę sieciową problemem jest podłączenie kolejnych gospodarstw domowych. Dostęp do Internetu zapewnia Telekomunikacja Polska oraz operatorzy telefonii komórkowej.

W ramach usług komunikacyjnych mieszkańcy mają możliwość skorzystania ze skrzynek pocztowych znajdujących się na terenie miejscowości. Każde z domostw

posiada swoją skrytkę pocztową zlokalizowaną w jednej z trzech skrzynek na terenie Skarszyna.

2.6. GOSPODARKA I ROLNICTWO

Na terenach wiejskich Gminy Trzebnica w roku 2009 funkcjonowało 598 podmiotów gospodarczych.

Tabela 3 Podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenach wiejskich Gminy Trzebnica

SEKTOR PUBLICZNY	2007	2008	2009
<i>podmioty gospodarki narodowej ogółem</i>	8	8	8
<i>państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem</i>	7	7	7
<i>przedsiębiorstwa państwowe</i>	1	0	0
SEKTOR PRYWATNY			
<i>podmioty gospodarki narodowej ogółem</i>	491	539	590
<i>osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą</i>	409	448	492
<i>spółki handlowe</i>	13	15	20
<i>spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego</i>	2	5	5
<i>spółdzielnie</i>	7	7	7
<i>stowarzyszenia i organizacje społeczne</i>	18	20	25
OGÓŁEM	499	547	598

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.stat.gov.pl, data dostępu 7.06.2010

Na terenie Skarszyna, podobnie jak na terenie całej Gminy Trzebnica, nie funkcjonuje rozwinięty przemysł, za to relatywnie dobrze rozwinęły się usługi, jednakże dają one zatrudnienie niewielkiej liczbie osób. Do znajdujących się w Skarszynie zakładów pracy należą:

- Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe SIM (handel detaliczny artykułami spożywczymi i przemysłowymi)
- MEBLOBUD (stolarka meblowa)
- Usługi Ogólnobudowlane i Asenizacyjne (usługi ogólnobudowlane)
- Zakład Ogólnobudowlany JOLA (usługi ogólnobudowlane)
- ANNA (handel detaliczny na straganach)
- Pośrednik ubezpieczeniowy (pośrednictwo ubezpieczeniowe)
- BEATA (handel obwoźny)
- WITKOWSKI (handel hurtowy i detaliczny artykułami przemysłowymi oraz usługi informatyczne)
- Firma Handlowa (handel detaliczny na straganach)
- Kiosk spożywczy (handel artykułami spożywczymi)

- Szponarski Bartłomiej (usługi motoryzacyjne)
- Mechanika i Diagnostyka Pojazdowa
- Biuro Konstrukcji Mechanicznych i Przemysłowych CAD – MECH (projektowanie i nadzór)
- GEOEXPRESS Pracownia Geodezyjno – kartograficzna
- Kancelaria ACCEPT (doradztwo prawne)
- Usługi Transportowe SAS
- Usługi Transportowe A.T. SAS
- ArtDyrektor + (usługi budowlane)
- Bilco Group (produkcja artykułów żywnościowych)
- Zakład Ogólnobudowlany
- Pijalnia „Pod tarasem” (gastronomia)

Jednak zdecydowana większość mieszkańców czerpie dochody z pracy zarobkowej w firmach znajdujących się w Trzebnicy i we Wrocławiu.

Największa koncentracja gospodarstw rolnych na tle Powiatu Trzebnickiego ma miejsce na terenie Gminy Trzebnica (25% wszystkich gospodarstw w powiecie). Miejscowość Skarszyn podobnie jak cała Gmina Trzebnica dysponuje relatywnie dogodnymi warunkami dla rozwoju produkcji rolniczej. Na obszarze Skarszyn istnieje kilka drobnych gospodarstw trudniących się działalnością rolniczą, jednak w ich przypadku nie stanowi to podstawowego źródła dochodu. Ponadto istnieją dwa duże gospodarstwa rolne, mające po około 100 ha użytków rolnych.

Skarszyn stanowi miejsce atrakcyjne pod względem turystycznym zwłaszcza dzięki bliskiemu położeniu Lasu Bukowego. Ponadto przyczyną tego zjawiska jest istnienie obiektu zabytkowego, jakim jest pałac należący do PPHU Agro – Beta. Stanowi on cenny historycznie obiekt jednak, aby możliwe było wykorzystanie jego potencjału konieczne jest podjęcie działań renowacyjnych, które zwiększą jego atrakcyjność. Szansą dla miejscowości może okazać się rozwój agroturystyki, jako coraz popularniejszego sposobu spędzania wolnego czasu przez mieszkańców dużych miast. Sprzyjają temu korzystne warunki środowiskowe wsi oraz dobre połączenia komunikacyjne z większymi ośrodkami miejskimi.

Obecnie Skarszyn jest staje się coraz bardziej dynamicznie rozwijającą się miejscowością. Dzięki uzdrowiskowym tradycjom, w miejscowości na większą skalę ma szansę rozwinąć się turystyka. Ponadto impulsem w tym kierunku mogą być trasy rowerowe, zwłaszcza przebiegający przez Skarszyn, szlak międzynarodowy łączący Bałtyk z Adriatykiem.

2.7. KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI

Mieszkańcy miejscowości Skarszyn w ramach tworzenia lokalnego społeczeństwa obywatelskiego starają się tworzyć stowarzyszenia i organizacje, mające na celu wzmacnianie społecznego kapitału, który może zostać wykorzystany, jako element prorozwojowy. Tym samym społeczność wiejska charakteryzuje się wysokim poziomem aktywności i dużym zaangażowaniem w sprawy wsi oraz gminy.

Na terenie wsi od stycznia 2010 roku funkcjonuje ***Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Wsi Skarszyn***. O zaangażowaniu mieszkańców świadczą działania, które przyczynić się mają do uspołnienienia społeczności, likwidacji podziałów społecznych panujących w miejscowości, co związane jest ze starymi podziałami panującymi w czasach PRL.

Przykładem wysokiego poziomu zaangażowania *Stowarzyszenia na rzecz Rozwoju Wsi Skarszyn* w sprawy wsi jest wspólne i skoordynowane działanie w trakcie zagospodarowywania przestrzeni wsi. Dzięki jego zaangażowaniu organizowane są imprezy okolicznościowe dla mieszkańców wsi. W świetlicy wiejskiej, miejsce mają wydarzenia takie jak: Dzień Kobiet, Dzień Dziecka Mikołajki, oraz Noc Świętojańska, Wieczory Kolęd i inne. O rosnących aspiracjach mieszkańców oraz chęci tworzenia lokalnego dziedzictwa są starania mieszkańców o uzyskanie możliwości zorganizowania corocznego gminnego święta plonów – Dożynek.

Inną organizacją funkcjonującą na terenie miejscowości jest ***Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Sparta” Skarszyn***, propagujący sport na terenie wiejskim. Na boisku oprócz ligowych rozgrywek, miejsce mają imprezy typowo rekreacyjne dla mieszkańców wsi. Dzięki funkcjonowaniu klubu młodzież oraz seniorzy mają szansę rozwijać swoją sprawność fizyczną. Propagowanie w ten sposób kultury wychowania – fizycznego powoduje, że ludność miejscowości coraz silniej angażuje się w życie sportowe Skarszyna, a co za tym idzie istnieje również szansa na coraz większe zainteresowanie zaangażowaniem w życie kulturalne.

W Skarszynie nie odbywają się żadne inne ogólnogminne imprezy kulturalne. Mieszkańcy mają jednak szansę uczestnictwa w wielu wydarzeniach mających miejsce w Mieście Trzebnica. Jedną z imprez są Gminne Dożynki, na którą najbardziej zaangażowani mieszkańcy przygotowują winiec dożynkowy.

Rysunek 8 Wieniec dożynkowy miejscowości Skarszyn

Źródło: www.trzebnica.pl

3. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON MIEJSCOWOŚCI

3.1 ANALIZA SWOT

Efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron miejscowości oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed miejscowością jest analiza SWOT. Zawiera ona określenie czterech grup czynników:

- „**mocnych stron**” - uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony miejscowości i które należy wykorzystać sprzyjając będą jej rozwojowi (utrzymać je jako mocne, i na których należy oprzeć jej przyszły rozwój);
- „**słabych stron**” - uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony miejscowości i które nie wyeliminowane utrudniają będą jej rozwój (ich oddziaływanie należy minimalizować);
- „**szans**” - uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności wiejskiej, ale które mogą być traktowane jako szanse, i przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi miejscowości;
- „**zagrożeń**” - uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności wiejskiej, ale które mogą stanowić zagrożenie dla jej rozwoju. Przedstawiona poniżej analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń jest syntezą poszczególnych obszarów życia społeczno-gospodarczego miejscowości.

Analiza SWOT jest kontynuacją i podsumowaniem diagnozy stanu miejscowości i w niej znajduje uzasadnienie większość rozstrzygnięć. Przeprowadzenie analizy SWOT jest jednym z czynników umożliwiających podjęcie prawidłowej decyzji na podstawie posiadanych informacji. Umożliwia usystematyzowanie danych dotyczących projektu i podpowiada kierunki rozwiązań. Przeprowadzenie jej jest niezbędne do prawidłowej oceny sytuacji.

S (*Strengths*) – **mocne strony**: wszystko to, co stanowi atut, przewagę miejscowości

W (*Weaknesses*) – **słabe strony**: wszystko to, co stanowi słabość, barierę w miejscowości

O (*Opportunities*) – **szanse**: wszystko, co stwarza dla miejscowości szansę korzystnej zmiany

T (*Threats*) – **zagrożenia**: wszystko, co stwarza dla miejscowości niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej

Na podstawie analizy zasobów gminy Trzebnica oraz sołectwa Skarszyna, konsultacji społecznych przeprowadzonych w formie zapytań z mieszkańcami i liderami lokalnymi sporządzono analizę SWOT, która stanowi punkt wyjścia dla wyznaczenia i realizacji wizji rozwoju miejscowości. Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanej informacji o gminie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

Tabela 4 Analiza SWOT dla miejscowości Skarszyn

Mocne Strony	Słabe Strony
<ul style="list-style-type: none"> - bliskość Wrocławia – największej aglomeracji województwa, oraz Trzebnicy – centrum administracyjnego gminy; - bogate walory turystyczne regionu, zwłaszcza przyrodnicze (Las Bukowy, duże kompleksy leśne, zasoby runa leśnego); - brak przemysłu uciążliwego ekologicznie; - istnienie podstawowej infrastruktury drogowej, w tym występowanie głównej asfaltowej drogi oraz chodnika na większości odcinka szlaku; - nieskażone środowisko naturalne; - funkcjonowanie punktów usługowych w miejscowości; - rozwinięta infrastruktura wodociągowa; - istnienie sieci telekomunikacyjnej; - korzystne położenie i warunki dla rozwoju infrastruktury rekreacyjno-turystycznej tj. boisko sportowe ULKS Skarszyn; - duża aktywność organizacji społecznych: Stowarzyszenia na rzecz Rozwoju Wsi Skarszyn, w tym rosnące zaangażowanie w organizację imprez okolicznościowych dla mieszkańców; - funkcjonowanie punktu bibliotecznego w pałacu PPHU Agro – Beta	<ul style="list-style-type: none"> - brak rozwiniętego systemu komunikacji autobusowej (mała ilość połączeń z Wrocławiem i Siedlcem); - brak połączenia kolejowego; - brak infrastruktury społecznej (przedszkola, szkoły podstawowe) – konieczność dojazdu do innych miejscowości, w tym do okolicznej Gminy Długołęka; - zbyt mała dostępność do kultury i rozrywki – brak imprez masowych na terenie miejscowości; - niezadawalający stan infrastruktury turystycznej; - brak przyłączy kanalizacji sanitarnej; - brak sieci gazowej na terenie miejscowości; - brak oświetlenia większości ulic, co zmniejsza bezpieczeństwo publiczne; - zdewastowane przystanki autobusowe; - słabość lokalnego rynku pracy; - zbyt słaba promocja miejscowości; - niskie zaangażowanie mieszkańców tzw. bloków
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportowej w gminie; - powstawanie nowych osiedli i uzbrojenie działek; - efektywne wykorzystanie środków zewnętrznych	<ul style="list-style-type: none"> - nadal funkcjonujące silne podziały społeczne związane z jarzmem komunizmu; - wzrost poziomu zanieczyszczenia środowiska zwłaszcza na terenach wiejskich na skutek

<ul style="list-style-type: none"> dla inwestycji w ochronę środowiska; - możliwość zewnętrznego finansowania inwestycji, w tym z dotacji unijnych; - rozwinięcie funkcji turystycznych wraz z budową bazy turystycznej i agroturystycznej; - rozszerzenie działalności klubu sportowego ULKS Sparta Skarszyn; - rozbudowa instalacji kanalizacji sanitarnej i gazowej; - rozwój rolnictwa zgodnie z unijnymi standardami; - wzrost zapotrzebowania na wysokiej jakości produkty rolne; - wzrost zaangażowania społecznego i współpracy lokalnych działaczy i sołtysa; - powołanie nowych organizacji społecznych i lokalnych grup działania i wsparcia; - rosnące zainteresowanie migracjami mieszkańców miast Trzebnica i Wrocław w kierunku wsi; - rozwój MŚP	<ul style="list-style-type: none"> znacznej rozbudowy infrastruktury; - odpływ ludzi młodych i wykształconych; - ograniczenie wydatków inwestycyjnych; - opóźnienia w realizacji planu pełnego skanalizowania gminy; - ograniczenie możliwości dla rodzimego kapitału na rzecz zagranicznego; - zjawisko patologii społecznych (alkoholizm); - znaczne koszty ponoszone na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy; - niewykorzystanie dóbr krajobrazowych i architektonicznych w rozwoju miejscowości; - ograniczona możliwość uzyskania szerokopasmowego łącza internetowego na terenie miejscowości.
---	--

Źródło: opracowanie własne

Wnioski z analizy SWOT:

Z przeprowadzonej analizy strategicznej wynika, iż jedną z głównych barier hamujących rozwój społeczno - gospodarczy obszaru miejscowości są bariery infrastrukturalne. Niewystarczające jest wyposażenie w sieć kanalizacyjną, szczególnie na obszarach najcenniejszych przyrodniczo. Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna na wsi stanowi jedną z najpoważniejszych barier rozwoju obszarów wiejskich, wpływając zarówno, na jakość życia mieszkańców, jak również na możliwości inwestowania na tych obszarach.

Do mocnych stron miejscowości wliczyć należy relatywną czystość środowiska naturalnego oraz znajdujący się na terenie Skarszyna, – „Las Bukowy” Gatunki chronionych roślin żyjących w pobliżu oczka wodnego świadczą o istotności tego obszaru dla zachowania dziedzictwa przyrodniczego regionu. Rezerwat ma szansę przyczynić się do rozwoju turystyki pieszej i krajobrazowej na terenie miejscowości. Ponadto istnienie historycznego pałacu może mieć korzystny wpływ na realizację polityki mającej na celu zwiększanie roli turystyki w miejscowości.

Za słabość Skarszyna uznać należy podział społeczny wśród mieszkańców, co uniemożliwia stworzenie spójnej lokalnej społeczności. Zaangażowanie najbardziej wytrwałych mieszkańców objawia się w utworzeniu Stowarzyszenia na rzecz Rozwoju

Wsi Skarszyn. Zaangażowanie „społeczników” ma szansę przyczynić się do rozwoju miejscowości. Szansą na stworzenie spójnej społeczności jest rosnące zainteresowanie sportem, zwłaszcza poprzez miejscowy klub sportowy, a także zaciekawienie ludowymi tradycjami regionu wskazują, iż mieszkańcy kierują swoje starania na utworzenie zintegrowanej wspólnoty lokalnej.

Analiza SWOT wskazuje, iż rozwój lokalny rejonu Skarszyn powinien dokonywać się w oparciu o zasoby miejscowe, w szczególności przyrodniczo-krajobrazowe.

Zapewnienie optymalnego rozwoju społeczno – gospodarczego oraz stworzenie możliwie jak najlepszych warunków życia i pracy jej mieszkańców będzie możliwe poprzez realizację celów szczegółowych, ustalonych podczas spotkań z mieszkańcami, radą sołecką, sołtysem.

Warunkiem koniecznym osiągnięcia stawianych celów jest zapewnienie odpowiedniego poziomu finansowania ze strony władz gminnych, samorządów wyższego szczebla, instytucji dysponujących środkami unijnymi, przedsiębiorstw użyteczności społecznej oraz firm prywatnych. Taka możliwość pojawia się dzięki Funduszom Unii Europejskiej: w *Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013* w ramach *Osi 3 Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej*, w tym działania: *Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej* oraz *Odnowa i Rozwój Wsi*. Udzielana pomoc finansowa jest na realizację projektów dotyczących szeroko rozumianej odbudowy wsi zarówno w aspekcie gospodarczym jak i społeczno – kulturowym.

3.2 OCENA ŻYCIA SZCZYTKOWICACH PRZEZ MIESZKAŃCÓW MIEJSCOWOŚCI

Poniżej przedstawione zostały wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców miejscowości.

Tabela 5 Ocena warunków życia przez mieszkańców miejscowości Skarszyn

<i>5 - bardzo dobrze, 4 - dobrze, 3 - przeciętnie, 2 - źle, 1- bardzo źle</i>	
Lokalny rynek pracy(możliwości znalezienia pracy na terenie Gminy)	2
Opieka społeczna	3
Opieka zdrowotna	3
Warunki mieszkaniowe	3
Bezpieczeństwo mieszkańców	3
Przedszkola	3
Szkoły podstawowe	4
Gimnazja	4

Dostępność do kultury i rozrywki	5
Dostępność do sportu i rekreacji	3
Dostępność do infrastruktury telekomunikacyjnej (telefony stacjonarne, Internet itp.)	3
Wodociągi i jakość wody	3
Kanalizacja	2
Stan dróg	2
Stan środowiska naturalnego	2
Gastronomia	4
Placówki handlowe	4
Placówki usługowe	3
Placówki pocztowe	3

Źródło: opracowanie własne

Powyższe badania najlepiej wskazują silne i mocne strony miejscowości w oczach mieszkańców. Przeprowadzone konsultacje i uzyskane wyniki stanowią najlepszy obraz Skarszyn. Mieszkańcy najlepiej oceniają takie dziedziny i warunki życia społeczno – gospodarczego jak:

- Dostępność do kultury i rozrywki,
- Szkoły podstawowe,
- Gimnazja,
- Gastronomia,
- Placówki handlowe.

Natomiast najsłabszymi punktami są:

- Lokalny rynek pracy (możliwości znalezienia pracy na terenie Gminy),
- Kanalizacja,
- Stan dróg,
- Stan środowiska naturalnego.

Powyższe wskaźniki najdobitniej wyznaczać będą kierunki działań gminy w kierunku odnowy miejscowości oraz pobudzania ich wewnętrznego rozwoju.

4. PLANOWANE KIERUNKI ROZWOJU

Rozwój lokalny stanowi charakterystyczną kategorię rozwoju społeczno – gospodarczego i jest procesem różnicowania i wzbogacania działań ekonomicznych i społecznych na określonym terytorium, które polega na mobilizacji i koordynacji własnych zasobów i energii. Rozwój jest realizowany pod kątem potrzeb społeczności lokalnych i przy ich zaangażowaniu. Aby mógł zaistnieć rozwój lokalny, musi pojawić się autentyczny gospodarz terenu (samorząd terytorialny), który pomoże zdefiniować wizję, cele oraz zasadnicze kierunki działania. Podstawowym celem rozwoju lokalnego jest poprawa jakości życia społeczności lokalnej.

4.1 WIZJA MIEJSCOWOŚCI

Działania władz i mieszkańców sołectwa Skarszyn ukierunkowane są na realizację wizji zrównoważonego rozwoju miejscowości, ze szczególnym uwzględnieniem stanu ochrony środowiska przyrodniczego i potrzeb samych mieszkańców.

W Planie Odnowy Miejscowości dla sołectwa Skarszyn przygotowana została wizja wsi w perspektywie nadchodzących 7 lat. Wizja przedstawia wygląd miejscowości, pożądane cechy środowiska przyrodniczego, aktywność gospodarczą, funkcjonowanie wsi i poziom życia mieszkańców. Poprzez stworzenie wizji przygotowano ramy, które pozwoliły na wyznaczenie celów i sposobów ich realizacji w Planie Odnowy Miejscowości. Perspektywa 7 lat pozwala na dosyć realne określenie wizji rozwoju wsi oraz stwarza możliwość zaplanowania konkretnych działań.

Skarszyn miejscem przyjaznym dla mieszkańców, stwarzające warunki dla wszechstronnego rozwoju lokalnej społeczności.

Wygląd wsi Skarszyn:

- wieś o charakterze usługowym i rekreacyjnym,
- wykorzystanie walorów przyrodniczych i turystycznych miejscowości,
- poprawa i rozbudowa infrastruktury drogowej,
- budowa infrastruktury około drogowej,
- modernizacja budynków w miejscowości Skarszyn,
- stworzenie efektywnego systemu gospodarowania odpadami.

Mieszkańcy Skarszyna i ich aktywność:

- postawy społeczne i ekologiczne mieszkańców,
- zwiększenie lokalnego dostępu do usług teleinformatycznych i telekomunikacyjnych,
- stworzenie nowych miejsc pracy i odpowiednich warunków do rozwoju samozatrudnienia,
- wzrost dochodów mieszkańców,
- rewitalizacja wsi, organizacja spotkań i imprez okolicznościowych,
- zawiązanie różnorodnych form współpracy pomiędzy mieszkańcami wsi,
- modernizacja świetlicy,
- wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy wsi.

Aktywność gospodarcza w Skarszynie:

- rozwój gospodarstwa rolnych, które spełniają wszelkie niezbędne unijne standardy,
- wprowadzenie nowoczesnych metod uprawy w rolnictwie,
- rozwój turystyki i rekreacji,
- budowa bazy agroturystycznej,
- zawiązanie nowych form współpracy z innymi miejscowościami,
- rozwój lokalnej przedsiębiorczości i samozatrudnienia,
- pozyskanie zewnętrznego kapitału,
- rozwój sektora usługowego,
- wielofunkcyjny rozwój miejscowości Skarszyn.

4.2 CELE I DZIAŁANIA

Wygląd wsi Skarszyn

Cel 1: Zagospodarowanie i restauracja zabytkowego pałacu

- podjęcie współpracy z konserwatorem zabytków oraz powstanie oferty turystyczno-rekreacyjnej,
- odbudowa elementów architektonicznych i ogrodzenia,
- zainstalowanie oświetlenia i ławek.

Cel 2: Modernizacja i remont infrastruktury drogowej i okołodrogowej

- ocena jakości dróg, poboczy, oświetlenia i ustalenie koniecznego zakresu prac,
- opracowanie dokumentacji i pozyskanie środków na realizację prac na drogach lokalnych,
- remonty i modernizacja dróg,
- modernizacja oraz budowa chodników,
- uzupełnienie i modernizacja oświetlenia.

Cel 3: Budowa systemu oczyszczania ścieków w Skarszynie

- opracowanie koncepcji rozwiązania problemu ścieków we wsi,
- wykonanie dokumentacji na kanalizację wsi zgodnie z koncepcją,
- budowa kanalizacji wsi i podłączenie gospodarstw,
- modernizacja i rozbudowa istniejącej infrastruktury.

Cel 4: Wprowadzenie nowoczesnej gospodarki odpadami i wyeliminowanie „dzikich” wysypisk śmieci

- eliminacja dzikich wysypisk śmieci,
- segregacja śmieci i nadzór.

Cel 5: Poprawa estetyki wsi, wyglądu gospodarstw i budynków

- określenie charakterystycznych dla wsi elementów architektury i opracowanie założeń do zachowania ładu architektoniczno-przestrzennego wsi,
- organizacja cyklicznego konkursu na najlepiej zagospodarowane obejście i ogródek we wsi z cechami wkomponowania w krajobraz wsi i okolicy,
- remont budynków i elewacji oraz odnowienie dachów, ogrodzeń i małej architektury we wsi zgodnie z przyjętymi cechami właściwymi dla zachowania swoistości wsi,
- wkomponowanie zieleni wsi w otaczającą przyrodę – program realizowany wspólnie z organizacjami ekologicznymi.

Mieszkańcy Skarszyna i ich aktywność

Cel 1: Podniesienie rangi wsi w gminie i regionie

- rozwijanie imprez masowych,

- współorganizowanie imprez z okolicznymi miejscowościami w celu jednoczenia wsi oraz promocji w regionie,
- wspólne organizowanie z Gminą przedsięwzięć w miejscowości - występowanie z inicjatywą,
- coroczne organizowanie spotkania warsztatowego dotyczącego oceny realizacji Planu i planowania działań na najbliższy rok, wspólnie z Radą Miejską i Burmistrzem,
- uczestniczenie przedstawicieli miejscowości w sesjach Rady Miejskiej.

Cel 2: Większa aktywność i świadomość mieszkańców w różnych dziedzinach. Nabycie umiejętności zdobywania pomocy z zewnątrz

- współorganizowanie z różnymi organizacjami i podmiotami szkoleń, warsztatów, wyjazdów studyjnych w celu podnoszenia umiejętności mieszkańców szczególnie z zakresu: samoorganizacji, ekologii, przedsiębiorczości, postawy obywatelskiej, współpracy, ochrony przyrody i krajobrazu w regionie,
- przygotowanie akcji edukacyjnych w ramach organizowanych imprez,
- wspólne organizowanie imprez wiejskich,
- organizowanie, co najmniej raz w roku, spotkania mieszkańców, na którym omawiane będą ważne sprawy dla wsi,
- organizowanie działań na rzecz rozwoju wsi z aktywnym udziałem mieszkańców,
- zorganizowanie się mieszkańców w grupy formalne i nieformalne i rozszerzenie działalności Stowarzyszenia na rzecz Rozwoju Wsi Skarszyn,
- skierowanie działań na wzmocnienie zaangażowania mieszkańców najbardziej wykluczonych społecznie.

Cel 3: Lepszy dojazd do wsi, zwłaszcza komunikacją zbiorową

- współpraca z Gminą w celu poprawienia i na bieżąco usprawniania dojazdu do miejscowości,
- pomoc dla mieszkańców miejscowości w zorganizowaniu własnej działalności związanej z transportem osób,
- zaplanowanie systemu tras rowerowych służących komunikacji lokalnej oraz połączenia ze szlakami rowerowymi na terenie gminy.

Aktywność gospodarcza w Skarszynie

Cel 1: Dobre przygotowanie do obsługi turystyki, rekreacji, edukacji (np.: miejsca noclegowe, miejsca odpoczynku na trasach turystycznych, rozwój szlaków, ścieżek edukacyjnych, kąpielisko).

- budowa, modernizacja i utrzymania infrastruktury związanej z turystyką i rekreacją w oparciu o potencjał lokalny,

- przygotowanie ścieżek turystycznych i edukacyjnych, zdrowotnych oraz lokalnych przewodników do oprowadzania turystów,
- uzupełnienie szlaków turystycznych, ścieżek edukacyjnych, rekreacyjnych i zdrowotnych z odpowiednimi miejscami do odpoczynku,
- rozwój agroturystyki – pomoc w pozyskaniu wsparcia z zewnątrz,
- przygotowanie miejsc noclegowych dla turystów w kwaterach prywatnych,
- przygotowanie i realizacja działania związanego z kąpieliskiem we wsi.

Cel 2: Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw we wsi zwłaszcza związanych z usługami, rzemiosłem i przetwórstwem rolno-spożywczym, produktami lokalnymi, rękodziełem oraz rozwój agroturystyki. Wykorzystanie pomocy skierowanej na rozwój obszarów wiejskich, przedsiębiorczości, zasobów ludzkich

- przygotowanie się do pozyskania i wdrażania dostępnych środków wsparcia – krajowych i unijnych na rzecz rozwoju rolnictwa, małych i średnich przedsiębiorstw, społeczeństwa informacyjnego, rozwoju obszarów wiejskich,
- nawiązanie współpracy z organizacjami i firmami szkolącymi w zakresie przeprowadzenia kursów, szkoleń, warsztatów i innych form podnoszących umiejętności i aktywizujących zawodowo, zwłaszcza z zakresu usług turystycznych, rekreacji,
- organizacja wizyt studyjnych dla mieszkańców zainteresowanych agroturystyką i usługami turystycznymi w regionie, gdzie takie usługi funkcjonują,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i innymi podmiotami w celu stworzenia warunków do rozwijania tego rodzaju usług.

4.3 OCENA INWESTYCJI POD KĄTEM POTRZEBY ICH REALIZACJI

Dla określania społecznej akceptowalności inwestycji przeprowadzono konsultacje społeczne z mieszkańcami Skarszyna. Poniżej przedstawiono średnią ocen, które uzyskały poszczególne rodzaje inwestycji. W przeprowadzonej ankiecie liczba 1 oznacza inwestycję najmniej potrzebną, natomiast 5 – najbardziej pożądaną.

Tabela 6 Ocena potrzeb realizacji inwestycji

Remonty i budowa dróg		
Budowa infrastruktury około drogowej	Oświetlenie uliczne	2
	Chodniki i ścieżki uliczne	3
	Zatoczki autobusowe i przystanki	4

	Inne np. sygnalizacja świetlna	1
Poprawa bezpieczeństwa publicznego		2
Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej		5
Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej		5
Budowa oczyszczalni przydomowych		5
Wydzielenie i uzbrojenie gruntów dla inwestorów		5
Aktywne wspieranie lokalnych przedsiębiorców i poszukiwanie inwestorów zastępczych		4
Budowa i modernizacja budynków oświatowych (szkół, przedszkoli)		4
Budowa i modernizacja budynków użyteczności publicznej (świetlic, ośrodków zdrowia, domów kultury itp.)		4
Budowa obiektów sportowo-rekreacyjnych		3
Tworzenie warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego		4
Działania w zakresie zbiórki, selekcji i wywożenia odpadów		2
Umożliwianie rozwoju usług gastronomiczno - hotelarskich-agroturystycznych		4
Poprawa estetyki (np. nowe tereny zielone)		4
Szersze wspieranie działań kulturowych, artystycznych i promocja		5
Modernizacja istniejących obiektów historycznych		4
Zwiększenie pomocy dla najuboższych		3

Źródło: opracowanie własne

Według przeprowadzonej oceny najbardziej pożądaną inwestycją są:

- Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej
- Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej
- Budowa oczyszczalni przydomowych
- Wydzielenie i uzbrojenie gruntów dla inwestorów

Każde z powyższych inwestycji wynikają ze złożonych i od dawna sygnalizowanych problemów w miejscowości. Skarszyn ze względu na konieczność poprawy bezpieczeństwa mieszkańców ubiegają się o umieszczenie latarni oświetlających główną drogę przebiegającą przez miejscowość oraz budowy chodników dla pieszych. Ponadto miejscowość ma warunki oraz aspiracje ku organizacji imprez kulturalnych, które przyczyniłyby się do promocji miejscowości na większą skalę oraz zareklamowania wsi wśród potencjalnych osadników i inwestorów.

5. INWESTYCJE W MIEJSCOWOŚCI SKARSZYN

5.1 PLANOWANE INWESTYCJE

Plan Odnowy Miejscowości Skarszyn na lata 2010 - 2017 obejmuje planowane zadania inwestycyjne przewidziane do realizacji w latach 2010 - 2017.

Źródłami finansowania Planu Odnowy Miejscowości Skarszyn będą:

- środki w ramach programów operacyjnych przewidzianych do realizacji na lata 2007-2013,
- środki własne Gminy.

Konsultacje społeczne z mieszkańcami Skarszyna oraz sołtysem, będącym reprezentantem lokalnej społeczności pozwoliły na zidentyfikowanie najistotniejszych potrzeb inwestycyjnych, które sfinansowane mogą być ze środków gminnych. Podstawowymi elementami są:

1. Budowa placu zabaw w miejscowości Skarszyn

Analiza wariantów inwestycji wykazała, iż optymalnym rozwiązaniem dla mieszkańców Skarszyna, w tym dzieci jest budowa placu zabaw, służącego mieszkańcom do celów rekreacyjnych. Działanie polegać ma na zagospodarowaniu odpowiedniego terenu, na którym umieszczone zostaną urządzenia bezpieczne dla dzieci m.in. huśtawki, piaskownica. Działanie zostanie zrealizowane w ramach jednego spójnego działania „*Budowa placów zabaw w Gminie Trzebnica*”.

Tabela 7 Planowana inwestycja dla Skarszyna

<i>Budowa placu zabaw</i>	
Data rozpoczęcia inwestycji:	2010
Data zakończenia inwestycji:	2011
Suma kosztów:	60 000 PLN
Źródło finansowania:	Środki własne Gminy Trzebnica; środki zewnętrzne m.in. w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich

Realizacja przedstawionego projektu pozwoli na:

- promocję aktywności ruchowej wśród dzieci,

- zwiększanie ilości czasu spędzanego na wolnym powietrzu,
- integrację najmłodszych mieszkańców miejscowości.

Realizacja wyżej wymienionego projektu ma na celu zaspokojenie potrzeb mieszkańców Skarszyna w zakresie infrastruktury rekreacyjnej oraz zapewnienia rozrywki osobom młodym. W miejscowości Skarszyn brakuje odpowiednich placów zabaw, które spełniałyby warunki techniczne i warunki bezpieczeństwa oraz zaspokajały w pełni potrzeby mieszkańców, w tym w szczególności dzieci i młodzieży, W zakresie aktywności ruchowej.

6. SYSTEM WDRAŻANIA, MONITOROWANIA, OCENY ORAZ KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

6.1 System wdrażania

System wdrażania Planu Odnowy Miejscowości jest realizowany w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej.

Poszczególne projekty będą wdrażane w oparciu o zasady wydatkowania środków według źródeł ich pochodzenia. Korzystanie ze środków własnych, jak i środków unijnych wymusza konieczność sprostania wielu wymogom formalnym określonym w odrębnych przepisach.

INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA PLANEM ODNOWY MIEJSCOWOŚCI:

Rolę Instytucji Zarządzającej będzie pełnił specjalnie powołany przez Burmistrza Gminy Trzebnica zespół, którego skład opierał się będzie o pracowników urzędu oraz inne zainteresowane osoby. Struktura zespołu będzie wyglądała następująco:

- Kierownik Zespołu - 1 osoba,
- Sekretarz Zespołu - 1 osoba,
- Członek Zespołu - 3 osoby.

ZAKRES ZADAŃ INSTYTUCJI ZARZĄDZAJĄCEJ OBEJMUJE MIĘDZY INNYMI:

- Ustalenie szczegółowych zasad i kryteriów realizacji Planu Zapewnienie zgodności realizacji Planu z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w szczególności w zakresie zamówień publicznych, zasad konkurencji, ochrony środowiska, jak też zagwarantowanie przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych
- Zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Planu
- Zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Planu
- Przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania Planu, zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach

- Dokonanie oceny po zakończeniu realizacji Planu.

Do właściwej oceny Planu IZ może tworzyć grupy robocze, korzystać z opinii niezależnych ekspertów lub usług innych instytucji.

INSTYTUCJA WDRAŻAJĄCA PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI:

Urząd Miejski w Trzebnicy, jako instytucja wdrażająca Plan Odnowy Miejscowości jest odpowiedzialny za:

- Kreowanie, przyjmowanie i składanie wniosków aplikacyjnych od instytucji podległych – beneficjentów pomocy,
- Kontrolę formalną składanych wniosków, ich zgodności z procedurami i z zapisami w Planie
- Ewentualne monitorowanie wdrażania poszczególnych projektów
- Zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

6.2 Sposoby monitorowania i oceny planu

Znaczenie priorytetowe w monitorowaniu i stymulowaniu realizacji Planu Odnowy Miejscowości posiada Rada Miejska. Instytucja Zarządzająca współpracuje z Burmistrzem, jego zastępcą i Skarbnikiem, których główną rolą będzie monitorowanie przebiegu realizacji zadań zawartych w Planie oraz ewentualne interweniowanie w przypadku stwierdzenia spóźnień lub nieuzasadnionej rezygnacji z realizacji zadania.

6.3 Metody oceny planu

Skuteczność Planu Odnowy Miejscowości będzie poddawana bieżącej ocenie. Sprawowana ona będzie przez Burmistrza oraz Radę Miejską przy pomocy wskaźników postępu realizacji i oceny skuteczności wdrażanych projektów określonych w poszczególnych programach operacyjnych oraz w wytycznych opracowanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego bądź inną instytucję odpowiedzialną za wdrażanie pomocy finansowej ze źródeł UE.

6.4 Sposoby komunikacji planu odnowy miejscowości

Komunikacja społeczna oraz zadania z zakresu promocji są niezbędnym elementem sprawnego procesu realizacji niniejszego Planu.

Do działań z zakresu komunikacji i promocji zaliczamy:

- Zapewnienie bieżącego informowania opinii publicznej o zakresie i wymiarze pomocy UE dla poszczególnych projektów i rezultatach działań na poziomie Gminy,
- Inicjowanie dodatkowych działań promocyjnych o zasięgu lokalnym,
- Zapewnienie współpracy z instytucjami zaangażowanymi w monitorowanie i realizowanie Planu Odnowy Miejscowości w zakresie działań informacyjnych i promocyjnych poprzez wymianę informacji i wspólne przedsięwzięcia,
- Wykorzystanie nowoczesnych narzędzi komunikacji i promocji m.in. takich jak: Internet, poczta elektroniczna etc. w celu usprawnienia komunikacji pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w realizacji Planu Odnowy Miejscowości.

Wszelkie działania podejmowane w ramach Planu Odnowy Miejscowości będą uwzględniały specyficzne potrzeby grup docelowych w kwestii informacji oraz użytych narzędzi w celu osiągnięcia maksymalnej skuteczności oddziaływania.

Grupami docelowymi Planu będą:

- Lokalna społeczność, czyli bezpośredni beneficjent pomocy.
- Beneficjenci pomocy, czyli osoby, instytucje lub grupy społeczne bezpośrednio korzystające z wdrażanej pomocy:
- jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego;
- podmioty będące jednostkami podległymi samorządowi gminnemu bądź realizujące zadania jednostki samorządu terytorialnego;
- podmioty gospodarcze;
- organizacje zrzeszające przedsiębiorców;
- NGO;
- inne organizacje społeczne;

Szczególnie istotną jest potrzeba kształtowania pozytywnego wizerunku Planu Odnowy Miejscowości. Za jego pośrednictwem należy modelować zrozumienie

społeczne dla realizowanych zadań zwłaszcza gdy związane jest to z sytuacją współfinansowania tych zadań ze środków pomocowych UE.

Aby osiągnąć cele związane z informacją i promocją Planu Odnowy Miejscowości będą stosowane m.in. następujące środki oraz narzędzia:

- konferencje, seminaria, wykłady, warsztaty, prezentacje;
- wizytacje projektów, ekspozycje projektów;
- serwisy www samorządu terytorialnego;
- publikacje, broszury informacyjne, plakaty, reklamy, materiały audio – wizualne,
- ulotki;
- publikacje prasowe i radiowe.

6.5 Sposób aktualizacji Planu Odnowy Miejscowości

Kompetencje w zakresie aktualizacji Planu posiada Instytucja Zarządzająca Planem. Określa ona w sposób jednoznaczny sposób dokonania wszelkich aktualizacji w niniejszym dokumencie i monitoruje stan dokonywania wszelkich zmian.

SPIS TABEL, ZDJĘĆ, MAP

Rysunek 1 Zmiany liczby ludności miejscowości Skarszyn na przestrzeni lat 2004 – 2009.....	9
Rysunek 2 Liczba mieszkańców w miejscowości Skarszyn z podziałem wg płci (2009 r.)	10
Rysunek 3 Struktura bezrobocia w Skarszynie na przestrzeni lat 2005 – 2010	11
Rysunek 4 Las Bukowy w Skarszynie.....	18
Rysunek 5 Krzyż Pokutny w Skarszynie.....	19
Rysunek 6 Stara stodoła (widok w kierunku Trzebnicy)	20
Rysunek 7 Sołectwo Skarszyn z zaznaczonymi obiektami na jej terenie	21
Rysunek 8 Wieniec dożynkowy miejscowości Skarszyn	30
Mapa 1 Gmina Trzebnica z zaznaczeniem miejscowości Skarszyn	5
Mapa 2 Odległość w linii prostej miejscowości Skarszyn od Trzebnicy	6
Mapa 3 Lokalizacja Gminy Trzebnica na tle Polski, województwa i powiatu.....	7
Mapa 4 Układ przestrzenny Skarszyna.....	15
Tabela 1 Powierzchnia Polski, województwa, powiatu, gminy i Skarszyna.....	8
Tabela 2 Liczba ludności Polski, województwa, powiatu, gminy i Skarszyna	8
Tabela 3 Podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenach wiejskich Gminy Trzebnica	27
Tabela 4 Analiza SWOT dla miejscowości Skarszyn	32
Tabela 5 Ocena warunków życia przez mieszkańców miejscowości Skarszyn	34
Tabela 6 Ocena potrzeb realizacji inwestycji	40
Tabela 7 Planowana inwestycja dla Skarszyna.....	42